

ΕΠΕΙΣΟΔΙΑ ΑΠ' ΤΟΥΣ ΜΕΓΑΛΟΥΣ ΑΓΩΝΕΣ ΤΗΣ ΦΥΛΗΣ

(Συνέχεια εκ του προηγούμενου)

Ἡ Χαίδω δὲν ξεχνούσε μὲ τὴ λύσσα ριχτήε στὶς ἐτοιμασίες κλοπῆ τοῦ Σοῦλι, ἅμα ὁ Νάσας ἀπόσπασε τὴν ἱστορία τῆς προδοσίας. Οὔτε στιγμή δὲ χάθηκε.

—Νὰ μάσετε οὐλα τ' ἄλογα, τὰ μουλάρια καὶ τὰ γαϊδούρια—πρόσταξε ὁ γέρο-Μπότσαρης—καὶ σὲ μιά ὥρα νὰ φύγουμε με τρακέας παλληκάρια, ἑκατὸ γυναικὲς κι' ὄλους τοὺς Παρασουλίτες ποὺ θρῖσκονται στὸ Σοῦλι, νὰ πάνε γιὰ τὴν Πάργα, νὰ μᾶς φέρουνε, ὅσο πιὸ γρήγορα μποροῦνε, θόλια, μπαρούτι καὶ ἀλεύρι. Τὸ Ἐφταχῶρι ν' ἀδειάσει στὴ στιγμή. Οἱ ἄντρες οὐλα στ' ἄρματα: ὁ καθένας νὰ συναζῆ τὸ θῖος του καὶ νὰ τὸ δώσει τῆς γυναικῆ του. Γυναικὲς καὶ παῖδιά νὰ τοιμαστούνε, μ' οὐλα τὰ πράματα, ν' ἀνεβούνε στὴν Κιάφα!

Ἡ Χαίδω θυμότανε πὼς ἔλα τοῦτα τέλειονα πιὸ γρήγορα κι' ἀπ' ὅσο γίνονται τὰ πράματα στὰ παρασουλιά καὶ στὰ ὄνειρα. Τρία κομμάτια γίνανε τὸ Σοῦλι καὶ τὸ Παρασουλιά—τρία μεγάλα φιδία: Τόνα τραθοῦσε γιὰ τὴν Πάργα τ' ἄλλο, μὲ τῆς γυναικὲς, τὰ παῖδιά καὶ τὰ πράματα σκαρφάλενε στοὺς γκρεμοὺς τῆς Κιάφας καὶ τὸ τρίτο μὲ τοὺς ἀρματομένους ἄντρες τραθοῦσε νὰ ταμπουρωθῆ στὰ ριζοθούνια, σ' ἀπαρτές θεσεις, ἀπὸ τῆ φύσι σκαρωμένα κάστρα, ποὺ, γιὰ νὰ τὰ ζυγώσῃ ὁ ἐχθρὸς, ἔπρεπε τὸ κάθε θῆμα νὰ τὸ πληρώσῃ μ' ἑκατοσταριές κορμιά. Ἡ Χαίδω, κατὰ τὴν προσταγὴ τοῦ πολέμαρχου, εἶχε πάει μὲ τῆς γυναικὲς ἀκολούθησε τὴ Βάβω καὶ τὴ μάνια τῆς. Ἦταν ἕλες μὲ τ' ἄρματα τοὺς. Ἐνα πράμα παράξενο τοὺς εἶχε χτυπήσει στὸ μάτι, τὴν ὥρα τ' ἀφίνανε πίσω τους ξῆμα τὰ χωριά. Οὐτ' ἓνα σκυλὶ δὲν πῆγαινε ἀπὸ κοντὰ τους. Τοῦ κῆκου τὰ μαυλίζανε, τοὺς σφουρίζανε, τοὺς δειγναινε φαί: Ἄπομεινανε ἀσάλευτα, μπροστὰ στὰ ἔρημα τὰ σπῖτια, στὰ κατ' ἄφλια. Ὁ Ἄλῃ πασάς, ὕστερ' ἀπὸ τὴν προδοσία, ἔστειλε τὸ φῶτο μὲ τοὺς ἄλλους σκλάβους, στὰ Γιάννενα, στὸ γιού του τὸ Βελῆ, νὰ τοὺς ριζῆ στὴν πῶ σκοτεινὴ φυλακὴ τοῦ κάστρου. Κ' ὕστερα, παίρνοντας κοντὰ του τὸ Λάμπρο, ἀλυσοδεμένο, σήκωσε τὸ στρατὸ του καὶ κίνησε γιὰ τὸ Σοῦλι. Ἄνασα δὲν ἔφησε νὰ ἔλθουν οἱ Ἀρβανίτες του. Νύχτα μέρα περπατοῦσαν. Ἦθελε νὰ τραβῆ, νὰ πῆσι σπάνω του σὰν κερανοὺς. Ζυγανόντα: σὺ Ἐφταχῶρι οἴσπιε ποὺ δὲν ἔβλεπε ψυχῆ. Ἦουχια θεθεῖο εἶχε ἀπλωθῆ ἓνα γύρω στὰ χωριά, σὰ νάχε βεραιμένη τὴ ζωὴ θλιπτικὸ θορύ. Πρόσταξε τοὺς καθ' ἑαυτοὺς του νὰ μπουῖνε στὰ χωριά. Εἶδε τότε τὸ ἀνεπάντεχο: Τὰ σκυλιά νὰ χυθοῖνε, ἔλα μαζί, μὲ λυσοσασμένο γουγιωμα καὶ νὰ δαγκώνουνε μὲ μανία τ' ἄλογα, νὰ τὰ καταπατάνουν. Πολλοὺς καθ' ἑαυτοὺς τοὺς ρίχων ἀπὸ τ' ἄλογα.

—Ὅρὲ καὶ τὰ σκυλιά τῶν σκυλιῶν—φώναξε πεισματωμένος ὁ Ἄλῃς—πολεμοῦνε σὰν τὰ λιοντάρια! Καὶ τῶ κακὸ δοῦρι!... Μὴν ἀφήσετε κανένα!

Ἡ ἀνθρωποσκυλομάχη τοῦτη θέσταξε κάμποσο. Ἄλλα σκυλιά πέσανε κάτω ματωμένα ἄλλα σπαράζανε· κι' ἄλλα φύγανε, σιδηάζοντας, στὸ θουνο, νὰ δώσουν εἰδησιὰ στὰ παλληκάρια πὼς πλάκωσε ἡ Ἀρβανιτιά. Ὁ πασάς πρόσταξε τὴν πρωτοπορεία νὰ προσπεράσῃ τὰ χωριά καὶ νὰ τραβῆξῃ ἀπάνω, κατὰ τὸ Τετραχῶρι. Ἀπὸ τὰ πιὸ ψηλά θράξια, ἡ Χαίδω, μ' ἄλλες γυναικὲς, ἀγνάντευε μὲ κρυφὴ λαχτάρα τοὺς Ἀρβανίτες, ποὺ μπαίνανε, περήφανοι, γοργοί, μ' ἀστραπεῖς ἀρμάτων, ἀλόγων χλιμιντριάζματα καὶ ποδοβολητῶ, στὰ φοβερά στενά, στ' ἀνηφόρια μὲ τῆς κακοτοπιῆς καὶ τοὺς γκρεμοὺς, ποὺ δὲν τῆξε πατήσῃ! ὁ ἐχθρὸς ποτέ. Ἄξαφνα, θοῦξε ὁ τόπος· κι' ἀνταλλάχσαν ἡ θεθεῖες ρεματιῆς ἀπὸ τὴν πρώτη μπαταριά, ποὺ ρίξαν οἱ Σουλιώτες, ἀπὸ τὰ

φυσικὰ ταμπούρια τους. Ἄμα κατακαθίσαν οἱ καπνοὶ, ἀντίκρισε τὸ μονοπάτι στρωμένο μὲ κουφάρια. Μάτιατα φώναξε ὁ πασάς: μάτια τραθοῦσε τὰ γένεα του, τῆτε τάζοντα μάλαρα καὶ γαλόλια καὶ πόλε φοβερίζοντας νὰ πῆρῃ τὸ κεφάλι τῶν ἀρχηγῶν· μάτιατα πῶσχαν οἱ Ἀρβανίτες του νὰ τοὺ κάμουν τὸ χούπρι νὰ τοσκίσουν τὴν ἀνεπάντεχη τοῦτη ἀντίστασι. Τὰ σουλιωτικὰ νουφέκια τοὺν θερίζανε. Οὔτε μιά πιθαμὴ γῆ δὲ μπόρεσαν νὰ κερδίσουν. Ὁ πασάς φοβήθηκε χειρότερα τραβήχτικε μὲ τὸ στρατὸ του, κάμποσο παραπίσω ἔκραξε τοὺς ἀρχηγούς του, νὰ σκεφτοῦνε τί θὰ κάνουνε. Ἀποφασίσανε νὰ πτελοῦνε τὸ Ἰσφάελλα, νὰ καταφέρῃ τοὺς Σουλιώτες νὰ πταξοδόσουνε: μὲ τὸ καλὸ, τὸν τόπο τους.

Φερανε τὸ Τζαβέλλα τὸν τσαντήρι τοῦ Ἄλῃ. Ὁ ἓνας κίτταξε τὸν ἄλλο γιὰ μιά στιγμή χωρὶς νὰ ποῦνε λόγο.

—Βλέπεις, ὀρὲ Τζαβέλλα, ἀρχισοὶ ὁ πασάς—καὶ τὰ μάτια του τὰ πράσινα σπιθίζανε σὰ σμαράγδια—πὼς εἶσαι σκλάβος μου καὶ σὺ καὶ τὸ παιδί σου. Καὶ στὸ χέρι μου εἶνε νὰ σὲ χαλάσω, τοῦτη τὴ στιγμή...

Κοντοστάθηκε κι' ἔκανε τάχα πὼς γύρευε μὲ τὸ μάτι αὐτοῦ, ποὺ θὰ πρόσταξε νὰ τοὺ πάρῃ τὸ κεφάλι. Ὁ Τζαβέλλας τὸν ἔκουγε, χωρὶς νὰ κἀνῃ ἐπίδειξι πὼς δὲν φοβάται, οὔτε καὶ ζαρωμένος ὅμως ἀτάραχος μὲ σεμνοὺ σὰ σωστὸ παλληκάρη. Ὁ Ἄλῃς τυβρίεξε μιά κοφτερὴ ματιά:

Ἰσάτισο, τοῦ εἶπε, ἀντρα σὰν καὶ σένα, ὀρὲ, κι' ὁ πιὸ ἀσπλινχινος ὄχτρος, θάθελε νὰ τοὺ κἀνῃ χαλάλι καὶ ζωὴ καὶ λευτεριά... Τί λές;... Δίνουμε μπέσα:

—Δὲν ἔξρω νὰδώσω ποτέ τίποτα σὸ κανένα, τοῦ ἀποκρίθηκε ὁ Λάμπρος χωρὶς νὰ πάρῃς κάτι. Τί χαλεύεις ἀπὸ μένα;

—Θὰ κἀνῃς μιά γραφή σ' αὐτοὺς τοὺς γιδοκλέφτες νὰ μοῦ παραδώσουνε τὸ Σοῦλι μὲ τὸ καλὸ. Καὶ κανεὶς νὰ μὴ φοβάται τίποτα θαλαχί, μπαλαχί, οὔτε μιά τριχίτσα τους δὲ θὰ πάθῃ...

Ἄξαφνα τινάχτικε ἀπάνω φοβερός, μὲ φλόγες ὄλο μῖσος στὰ μάτια κι' ἀφροῦς στὸ στόμα, γιὰ νὰ πῆ:

—Ἀλλοῖωτικα, ὀρὲ, θὰ σὰς ψῶσω ὄλους ζωντανούς· κι' εἰμένα καὶ τὸ παιδί σου καὶ τοὺς ἄλλους. Καὶ θὰ κἀμὸ τὸ Σοῦλι χορτάρι νὰ μὴν ξεσαφωτρώσῃ πειά!

—Ὀρισὸς σου, πασά μου—ἀποκρίθηκε ἕσυχα ὁ Τζαβέλλας—ὅσο μὲ κρατᾶς ὅμως ἀλυσοδεμένο τὸ Σοῦλι, μὴν προσημένῃς τὸ Σοῦλι, μὴν προσημένῃς οὔτε σήμερα, οὔτε ποτέ. Ἄν μ' ἀρήσεις μονάχα νὰ πάω, τότε μορεῖς νὰ τὸ πάρῃς.

—Καὶ πὼς νὰ σὲ πιστέψω, ὀρὲ καπετάν Λάμπρο—τοῦ φώναξε—ποὺ εἶσαι θὰ μὲ γλισσοῦσῃ;

—Ἐχεις, πασά μου—εἶπε ὁ Τζαβέλλας—στὰ χέρια σου τὸ παιδί μου, ποὺ τῶχω κ' ἐλύτερα κι' ἀπ' τὸ Σοῦλι κι' ἀπ' τὴ ζωὴ μου!

Ἄστραψαν ἡ ἐλπιδες στὰ πονηρὰ μάτια τοῦ Ἄλῃ.

—Μπέσα γιὰ μπέσα, ὀρὲ;

—Μπέσα γιὰ μπέσα, πασά μου!

Ὁ πασάς εἶχε πιστή στὸ ὄκανο. Πίστεψε στὸ φίλτρο τοῦ Τζαβέλλας:

—Καὶ θὰ τοὺς καταφέρῃς νὰ μοῦ παραδώσουνε τὸ Σοῦλι;

—Εἶμαι σίγουρος, πασά μου.

Τὸν ἀγκάλιασε καὶ τοῦπε ὄλοος ὀποκρισία:

—Λίστε, στὴν εὐκὴ μου, ὀρὲ μῆπορ μ'!

Καὶ θὰ ἰδῆς εἶς δόξες καὶ πλούτια καὶ τιμὲς!

Ὁ Τζαβέλλας ἔκαμε νὰ φύγῃ, μὰ κοντο-

Ὁ Ἄλῃ Πασάς

στάθηκε:

—Το παιδί μου, το Φώτο μου... είπες στον πασά.
—Μην έχεις καμιά έγνοια το άποκρίθηκε ο Άλης με μία γλυκιά γεμάτη φωνάκι: Το παιδί σου το φυλάει εμείς στα Γιάννενα. Όποιος το πειράξει θα μου το πληρώσει με το κεφάλι του!

Ο πασάς πρόταξε να λύσουν τα χέρια του Τζαβέλλα και να του έτοιμάσουν άλογο. Ο Λάμπρος καθάλλησε σε λίγο και γίνικ' άρτατος, μπουχός· χύθηκε κατά το Σούλι.

Και ποιος δέ θυμότανε τη μεγάλη μέρα, που ο Λάμπρος έφτασε ανάμεσα στ' άρματωμένα παλληκάρια; Είχαν δλο συναχτή γύρω του, άντρες, γυναίκες, παιδιά και τόν φιλοδούσαν και κλαίγαν από χαρά για το λυτρωμό του. Είχανε τυποθ' έσθειά στην ψυχή της Χαίδως τ' άντρικεια λόγια του. Άφού τούς Ισότηρησε την άπιστία του Άλη, τούς ειπε:

—Μού βασάνε, αδέρφια, όπως το ξέρετε, το παιδί μου, το Φώτο, στα Γιάννενα. Έγώ, ποδμα πατέρα του, το ξεγράφω. Κ' η μάνα του το ίδιο... Είν' εδώ η Μόσχω κι' άς μιλήσω.

Η Χαίδω δέν ξεχνούσε την παλληκάρια τούτης της μάνας· με κρυφή άνατριχίλα, με πόνο και με περηφάνεια, την είδε να προσάινη στη μέση σταθερά και την άκουσε να λέη, άπλά κ' ήσυχα, τά λόγια τ' άλησημότητας:

—Το παιδί μου, είνε παιδί του Σουλιού· και σάν γλυτώση το Σούλι, γλυτώνει και το παιδί μου και σάν χαθή το Σούλι, άσ χαθή και το παιδί μου κι' έγώ ή ίδια!

Μέσα στη θουή του θαυμασμού, που σηκώθηκε ανάμεσα στ' παλληκάρια, η Χαίδω ένοιωθε την καρδιά της κοιμένη με σπαθιά στα δύο: Η μισή έλυωνε από λαγιάρα για την τύχη του παλληκαριού· κ' στην άλλη μισή φούντανε ή κρυφή, άγνωρη, άνομη κι' άτέλειωτη άγνη.

Έκλαιγε με πνιγμένο άναφυλλπό. Στα μάτια της μεγάλωνε και ψήλωνε ή φάρα του, το άδάμαστο τούτο σού, πουθγαζε τέτοιους άντρες και τέτοι' γυναίκες. Και φλόγα φιθερή έτρωγε το μικρό και τρυφερό της στήθος: Νά τούς φτάση και να τούς ξεπεράση. Άκουγε τώρα, μέσα στη θουή, τη θροντερή φωνή του Τζαβέλλα πουλεγε:

—Όπως έμεις ξεγράφουμε το παιδί μας, έτσι και σεις να ξεγράψετε τούς άλλους, ποδνε σκλαβωμένοι στα Γιάννενα. Και να πολεμήσουμε τόν άπιστο πασά, όπως στέκει κι' ένας άντρας, μα κάρη, όρθος στο Σούλι!

Ήτανε τόσο το κουράγιο, που πήσανε τα παλληκάρια, που πολλοί φωνάζανε:

—Νά θγοούμε στη στιγμή άπ' το θουού· και να χυθούμε άπάνω τους, να τούς τσακίσουμε, να τούς φάμε με τά δόντια!

Και χρειάστηκε να μπουνε στη μέση, με τά λόγια της φρονιμάδας, ο πιο γέροιο, για να κρατήσουνε τόν άρματοιωνέιο λαό. Ο Τζαβέλλας έγραψε στον πασά μία γραφή, που διαβάστηκε την ίδια μέρα στα παλληκάρια: «Άλη πασά· Καίρομαι, όπου έγέλασα ένα δόλιον· είν' εδώ να διαφεντεύσω την πατρίδα μου, έναντίον είνε ένα κλέφτην σάν κι' έσένα. Ο υίός μου θέλει άποθάνη, έγώ όμως άνελπίστως θέλω τόν έδκιήσω πριν άποθάνω. Κάποιοι Τούρκοι σάν κι' έσένα, θα είπουν ότι είμαι έσπλαχνος πατέρας, με τόν να θυσιάσω τόν υίόν μου διά τόν έδικόν μου λυτρωμόν. Άποκρίνομαι, ότι άν έσύ πάρης το θουόν, θέλεις σκοτώση και τόν υίόν μου με τόν έπιλοιπον τή, φαμέλιας μου και τούς συμπατριώτας μου, τότε δέν θα μπορούσα· έδκιήσω τόν θανάτον τους· άμην, άν νικήσωμεν, θέλει έγω και άλλα παιδιά, ή γυναίκα μου είνε νέα· εάν ό υίός μου, νέος καθώς είνε, δέν μένει ευχαριστημένος ν' άποθάνη διά την πατρίδα του, αυτός δέν είνε άξιος να ζήση και να γνωρίζεται ως υίός μου. Προχώρησε, λοιπόν, άπιστε: Είμαι άνοπόμνος να έδκιήθω». Κάθε συλλαβή από τούτο το γράμμα είχε γίνει κι' από μία φωτιά στην ψυχή τόν παλληκαριών.

Ο Άλης, άμα τόλαβε, φρόαξε για τη γελασιά και για την έσφοβία τόν έθρόν του.

—Νά πώνε γλήγορα στα Γιάννενα, στη φυλακή· πρόταξε— και να κώσουν δλους τούς σκλαβωμένους Σουλιώτες!

Ο' άρχηγοί τόν κρατήσανε:

—Όρισμός σου, πασά μου, του είπανε· όμως τέτοιο πράμα έξ μπορούμε να τόν κάμουμε πριν πάρουμε το Σούλι, γιατί ήμα τόν μάθουμε θα πολεήσουμε φρονισμένα.

Ώστόσο, για να ξεθωιάση και να φοβίση το Τζαβέλλα, μήνυσε στο γιό του το Βελή να παιδέψη το Φώτο, για να τόν άναγκάση να γράψη στον πατέρα του. Η Χαίδω δέν μπορούσε μάτι να κλείση δλο τούτο τον καιρό. Κάθε μέρα πηγαινανε τόν

Σούλι τά μαντάτα για τούς παιδεμούς, ποδκανε στο παλληκάρη ο Βελής. Μία μέρα, μπήκε στην φυλακή με τη σούβλα· και τούπε πως είχε τάχα γραφή άπ' τόν πασά να τόν ψήση ζωντανό· ένας τρόπος ήτανε μονάχα—τούβλεγε—να γλυτώση το μαρτύριο: Ηάγραφε στον πατέρα του, να πάμη ο πόλεμος και να προσπέση το Σούλι στον Άλη.

—Όχι, δέ γράφω, τού άποκρίθηκε το παλληκάρη: Σουζήλιέ με, ψήσε με, κάμε ότι θέλεις! Δέ σέ φοβάμαι. Τα ίδια και χειρότερα θα σάς κάμουν οι Σουλιώτες, άν πέσετε στα χέρια τους!

Άπό στόμα σε στόμα γύριζε σ' όλα τά χωριά του θουού ή περηφανή τούτη άπόκριση του παλληκαριού. Η Χαίδω μούσκευε καθή νύχτα το μαζιλάρι της με κλάματα. Δέν έβλεπε την ώρα πότε ν' άνοιξη το ντουφέκι, να κριθή, μια και καλή, ο θισος και φοβερός άγώνας. Όλα, για την ώρα, πηγαινανε καλά· Η έτοιμασίες προχωρούσανε. Το καρβάνι ποδνε στείλει ή πλεόμαχος στην Πάργα, περνώντας και πάλη την Γαμουριά· άναμεσα σε πληθυσμούς έθνικούς· είχε γυρίσει μ' άεείρια και μπικρουτόβολα. Το σκείο του πόλεμου, ποδνε προτεινέ ο γέρο· Μπότσαρης κι' οι άλλοι καπετανέιο, τόν έλεγαν δεχτή, στο μεγάλο τους συμβούλιο, ήτανε να τραβήξουνε τόν Άλη, όσο μπορούσανε πιο μέσα, στα στενώματα και τά θράγια του θουού, όπου θα μπορούσανε να τόν τσακίσουνε πιο εύκολα. Έτσι· ποσάσε, ο Μπότσαρης ν' άδείσασε και το Τετραγύρι, ο Άβαρικός, ή Σαμωνιά και το Κακοσοούλι· ν' άσφαλιστούνε τα γυναικοπαίδια πάνω στους άπότομους γκρεμούς της Κιάφας· τά σενε τής να φυλάξουν οι Κακοσοουλίτες. Κι' αυτός ο Μπότσαρης,

με πεντακόσους, τόν άνόθ τόν παλληκαριών κρύφτηκε σε μία ρεματιά, έστησε χωσιά, άνάμεσα Κογγυ και Κακοσοούλι. Ήταν είκοσι του άλωνάρη, άνήμερα του Προφήτη Ήλια, μέρα πολύ ζεστή, που ή πρωτοπορεία του Άλη φτανει μπροστά στο Σούλι. Ο πασά: έστειλε τούς πιο διαλεχτούς, να κώμουνε το πρώτο γιουρούσι. Με φωνές, ούρλιασματά, θουή, όρμουνε σά μανιασμέιο κώμα. Το ντουφέκι άρχίζει έγριο, λυσσασμένο. Το μέρος ήταν άνέσβολο. Τά σμα δέ μπορούσε ν' άπλωθη. Ήτανε μονοπάτι· σε μερικές μεριές δε χωρούσε να σταθούν τρεις ως τέσσερος. Και σ' άλλες μεριές, κάτω από τά πόδια τους, έθασκε ρέμα θασθ και κατακυλιόσανε σκοτωμένοι κάμποσοι Άρβανίτες. Ώστόσο χυθήκανε άβάσταχτοι κι' άφού γάσανε μερικούς, πήσανε τις πρώτες θέσεις άπ' τούς Σουλιώτες: Ο Μπότσαρης τούς είχε ποσάσει να μην κρατήσουνε πολύ εκέμ' μό να τραβούντα σιγά·σιγά πιο μέσα. Έτσι, παίρνοντας το κατόπι τους, οι Άρβανίτες μπήκανε στο Κακοσοούλι, στην καρδιά της συμπολιτείας. Μά είχανε γελαστή άπ' τις πρώτες τούτες κι' έβ κόλες νίκες. Πάρα πάνω τούς πρόσμυνε άλλη αντίσταση, στο χωριό της Κιάφας, σε δύο πύργους, ποδκανε κλειστή μερικοί Σουλιώτες· και πιο πάνω στα στενά, τ' άναμεσα Κογγυ και Μπίσας· και τέλος στην Κιάφα·όχι το χωριό, μά το φυσικό κάστρο, ποδκανε ταμπουρωθή όσοι άποτελούσανε την κύρια δύναμη.

Ήτανε σάν ένα δράμα, καλά διαταγμένο, μ' άπαντα έπιεισόδια κι' άποκορύφωμα. Οι Άρβανίτες δέ ξεμπεδέψανε χωρίς ήχημές, με τούς δυό πύργους, στο χωριό της Κιάφας. Τά λίγα παλληκάρια, που τούς υπερασπιζάνε, κρατήσανε γερά τόν πόλεμο, στράσανε κάτω σωρό τούς σκοτωμένους και τούς, λχθωμένους. Οι Άρβανίτες μπήσανε δίμως να κυκλώσουν τόν ένι· και, σπάζοντας τις πόρτες, χυθήκανε μέσα και σφάσανε τούς Σουλιώτες. Έτσι δόθηκε καιρός στους άλλους να τραβήχουνε στα στενά και να ένωθουνε με τούς άλλους. Οι Άρβανίτες ζυγώνουνε, σε λίγο, τα φοβερά στενά και τά φυσικά ταμπουρία της Κιάφας, ξερούνε καλά τί τούς μαγερούσανε εδω πέρα· οι Σουλιώτες, Γιουρούσι άπάνω στην φωτιά, σθλι και θάνατος, αίμασα κ' ιδρώτες. Καταφέρανε τέλο· είχε θεριστή. Οι στρατιώτες τού πασά είχαν άποκάμει. Και στήθηκανε λίγο ν' άνασάνουν, πριν κατασπαστούνε τόν τελικόν άγώνα που τούς έθαγε. Ριχτήκανε φρέσκο, ξεκούραστο, ν' άπάρουνε τά κύρια ταμπουρία της Κιάφας. Μ' άπ' την πρώτη στιγμή κατάλαβαν, πως ο πόλεμος ήτανε πολύ άλλοιότικος εδω. Οι Σουλιώτες δεχότανε τ' άπανατά γιουρούσια, μ' άπατάταουση φωτιά, που άράινε φοβερά το στρατό του Άλη. Τα πιο διαλεκτά παλληκάρια σωριάστηκαν, οι σηματοφόροι του άφανιστηκαν, ή έφεδρείες του δεκατίστηκαν. Τά φαράγγια κ' οι γκρεμοί άντιλαλούσανε τις θροντές τών άρμάτων, τις κραυγές και τούς θόγγους τών λαθωμένων.

(Άκολουθεί)

Άρχοντοπούλα Σουλιώτισσα